

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра цивільно-правових дисциплін**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Перший проректор НАВС  
полковник поліції

**Станіслав ГУСАРЄВ**

23.03.2021

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО  
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

**міног/вибіркова**

**для підготовки здобувачів III освітньо-наукового рівня вищої освіти ступеня доктора  
філософії**

**галузь знань (08) «Право»**

**за спеціальністю (081) «Право»**

**освітньо-наукова програма ВК 02**

**за денною та заочною формами навчання**

**мова навчання – українська**

**форма підсумкового контролю – екзамен**



**Київ – 2021 рік**

Розробники:

Андрій ПЕТРОВСЬКИЙ – доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент  
 Володимир БОБКО – доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент  
 Ірина БОРОВСЬКА – доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент  
 Лідія ГЕРАСИМЧУК – доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін  
 Протокол від 18.02.2021 року, № 14

Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін  
 полковник поліції

  
**Валентина МИРОНЕНКО**

Схвалено науково-методичною радою НАВС  
 Протокол від 22.03.2021 року, № 6.

Голова науково-методичної ради

  
**Станіслав ГУСАРЄВ**

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20\_\_/20\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_).  
 (потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри  
 від \_\_\_\_ 202\_ № \_\_

протокол науково-методичної ради  
 від \_\_\_\_ 202\_ № \_\_

Завідувач кафедри  
**Валентина МИРОНЕНКО**

Голова НМР  
**Станіслав ГУСАРЄВ**

Робоча програма переглянута на 20\_\_/20\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_).  
 (потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри  
 від \_\_\_\_ 202\_ № \_\_

протокол науково-методичної ради  
 від \_\_\_\_ 202\_ № \_\_

Завідувач кафедри  
**Валентина МИРОНЕНКО**

Голова НМР  
**Станіслав ГУСАРЄВ**

Робоча програма переглянута на 20\_\_/20\_\_ н.р. без змін; зі змінами (Додаток \_\_).  
 (потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри  
 від \_\_\_\_ 202\_ № \_\_

протокол науково-методичної ради  
 від \_\_\_\_ 202\_ № \_\_

Завідувач кафедри  
**Валентина МИРОНЕНКО**

Голова НМР  
**Станіслав ГУСАРЄВ**

## 1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

**Предметом вивчення навчальної дисципліни** виступає широка система суспільних відносин по задоволенню першочергових і найнеобхідніших потреб тих громадян та їх сімей, які з об'єктивних визнаних суспільством (державою) поважних причин опинилися у складних життєвих обставинах шляхом надання їм матеріального забезпечення чи допомоги в різних організаційно-правових формах.

### 1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Актуальні питання права соціального забезпечення» є надання здобувачам III освітньо-наукового рівня вищої освіти ступеня доктор філософії цілісної системи теоретичних знань у сфері актуальних питань права соціального забезпечення, що має розглядатися як умова становлення професійної культури досягнення всебічного та глибокого розуміння здобувачами вищої освіти природи і суті соціального захисту громадян; підготовка до практичної діяльності висококваліфікованих спеціалістів із всебічним знанням права соціального забезпечення, що має розглядатися як умова становлення професійної культури; підготовка до практичної діяльності висококваліфікованих спеціалістів із всебічним знанням.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Актуальні питання права соціального забезпечення» є формування у здобувачів вищої освіти системи науково-теоретичних та практичних знань, ознайомлення з основними актуальними питаннями чинного законодавства України у сфері соціального забезпечення, формування уміння користуватися відповідними нормативними актами, розкриття змісту основних категорій та інститутів, вироблення уміння вирішувати конкретні практичні питання, пов'язані із застосуванням норм права соціального забезпечення.

### Пререквізити:

теорія держави і права, конституційне право; історія держави і права; трудове право, цивільне право та процес; сімейне право; кримінальне право; кримінальний процес; право соціального забезпечення; господарське право; міжнародне приватне право, актуальні питання українського права та державотворення, українська наукова мова актуальні проблеми філософії права, порівняльне правознавство, методологія юридичної науки

### Постреквізити:

цивільне право та процес: доктринальні та практичні проблеми актуальні питання інформаційного права, педагогіка вищої школи, організація та методологія наукової діяльності, актуальні проблеми філософії, сучасні світові правові процеси, Modern aspects of human rights: European standard, актуальні проблеми трудового права, актуальні проблеми захисту цивільних прав та інтересів

### Компетентності відповідно до III освітньо-наукового рівня вищої освіти ступеня доктор філософії зі спеціальності 081 «Право»

<p><b>Інтегральна компетентність</b></p>	<p>Здатність генерувати нові ідеї та пропозиції, розв'язувати комплексні проблеми, приймати організаційно-управлінські рішення у сфері професійної та/або дослідницько-інноваційної юридичної діяльності, застосовувати методологічний інструментарій наукової та педагогічної діяльності, а також здійснювати власне наукове дослідження, результати якого мають наукову</p>
--	---

	<p>новизну для переосмислення наявних і формування нових цілісних правових знань і практичне значення для вдосконалення національної правової системи в умовах європейського та євроатлантичного курсу України.</p>
<p><b>Загальні компетентності</b></p>	<p>ЗК 1. Здатність створювати, висловлювати чи реалізовувати нові ідей, методи і технології шляхом критичного та інноваційного мислення з урахуванням впливу раціональних та ірраціональних, об'єктивних і суб'єктивних факторів, а також можливих варіантів розвитку подій.</p> <p>ЗК 2. Здатність вирішувати проблеми, досягаючи поставленої мети (цілей), через осмислення та розуміння змісту проблемної ситуації, її формулювання, планування та розв'язання, а також моніторинг одержаних результатів.</p> <p>ЗК 3. Здатність до співпраці, командної роботи, поваги до думок і вчинків інших людей, адекватного сприйняття зауважень і пропозицій стосовно власної діяльності, конструктивного вирішення конфліктів, ефективного лідерства, прагнення досягти компромісу під час прийняття рішень, а також вміння підтримувати партнерські відносини.</p> <p>ЗК 4. Здатність адаптуватися до змін у психологічному опосередкуванні соціальних процесів, спроможність до саморегуляції, самоконтролю, стійкості та емпатії, реалізації ефективної стратегії і тактики управління особистими емоціями та поведінкою.</p> <p>ЗК 5. Здатність пізнати й сприйняти позитивний зарубіжний досвід з урахування поваги до різноманітностей, активної толерантності, полілогу культур і плюралізму проявів і вимірів суспільної дійсності, а також на засадах збереження та розвитку національної своєрідності.</p> <p>ЗК 6. Здатність знаходити, перевіряти та систематизувати інформацію, використовувати різні види джерел останньої, переконливо формулювати в усній і письмовій формах аргументи відповідно до контексту певного дискурсу.</p> <p>ЗК 7. Здатність ефективно використовувати державну, рідну та іноземні мови в певних соціальних і культурних контекстах, розширювати словниковий запас, знання функціональної граматики різних мов та усвідомлювати основні види словесної комунікації з урахуванням культурного різноманіття, поваги до індивідуальних мовних особливостей кожної людини.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати логіко-математичне та просторове мислення для пояснення і вирішення суспільних проблем шляхом використання логічних правил і законів, статистичних даних, графіків, моделей, діаграм, проведення експериментів.</p> <p>ЗК 9. Здатність використовувати сучасні цифрові технології для розвитку творчості, соціальної інтеграції,</p>

	<p>співпраці з іншими людьми, задоволення приватних і публічних інтересів через взаємодію з програмним забезпеченням, електронними пристроями та штучним інтелектом.</p> <p>ЗК 10. Здатність діяти та працювати як відповідальний громадянин та брати активну участь у соціальному житті з урахуванням принципів і норм, пов'язаних з людиною, групою, організацією, суспільством, економікою, політикою та культурою, усвідомлювати цілі та ідей сталого розвитку, зокрема щодо запобігання негативним екологічним змінам на глобальному рівні.</p> <p>ЗК 11. Здатність проводити наукові дослідження та усвідомлювати соціальну відповідальність за вплив їхніх результатів на прогресивний поступ суспільства, а також урахувати під час підготовки особистої кваліфікаційної наукової праці вимоги академічної доброчесності.</p> <p>ЗК 12. Здатність усвідомлювати різноманітності та культурні особливості різних суспільств і народів, бути відкритим до культурного самовираження, поважати його, а також дотримуватися етичних норм і бути відповідальним стосовно творчої та інтелектуальної власності.</p>
<p><b>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</b></p>	<p>СК 1. Здатність до комплексного аналізу та розв'язання актуальних філософсько-методологічних і філософсько-правових проблем та їх осмислення в контексті різних типів праворозуміння й розвитку сучасної юридичної науки та практики, а також правоохоронної діяльності.</p> <p>СК 2. Здатність обробляти, аналізувати та контекстуалізувати значні обсяги наукової інформації з різних джерел, інтерпретувати результати наукових досліджень іноземною мовою, презентувати і доводити результати наукового пошуку з проблем права іноземною мовою, спілкуватися у професійному середовищі та з представниками інших професійних груп у національному та міжнародному контекстах.</p> <p>СК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в освітньому процесі й науково-дослідній діяльності, а також ефективно реалізовувати інформаційне право та прогнозувати напрями розвитку вітчизняної державної інформаційної політики в умовах розбудови інформаційного суспільства в Україні.</p> <p>СК 4. Здатність досліджувати проблеми у правовій сфері на основі наукової методології з дотриманням принципів академічної доброчесності, оцінювати та вирішувати питання педагогічної діяльності з урахуванням стандартів професійної етики та соціальної відповідальності.</p> <p>СК 5. Здатність аналізувати, зіставляти та узагальнювати інформацію з огляду на різні наукові погляди, інтерпретувати отримані результати наукової діяльності правової та суміжних з нею галузей знань</p>

засобами державної мови, володіти культурою усного та писемного мовлення через розуміння природи наукової мови, а також застосування її у процесі наукової та фахової комунікації в аспекті різножанрової інтерпретації.

СК 6. Здатність кваліфіковано аналізувати особливості реалізації норм приватного права в різних сферах суспільної дійсності, оцінювати вітчизняне цивільне та пов'язані з ним інші галузі законодавства на предмет відповідності принципам і нормам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

СК 7. Здатність осмислити та зрозуміти глобальні світові процеси у правовому житті суспільства, що відбуваються на міжнародному і регіональних рівнях, та їх вплив на модернізацію національної правової системи України за допомогою сучасної методології юридичної науки.

СК 8. Здатність визначати та оперувати психологічними особливостями феноменів правової дійсності, застосовувати адекватні методи спонукання правослухняної поведінки, розробляти та впроваджувати профілактичні заходи стосовно формування та прояву девіацій розвитку особистості.

СК 10. Здатність інтегрувати інформацію щодо сучасного стану та особливостей формування та використання публічних фінансів, тенденцій розвитку їх правового забезпечення, специфіки імплементації міжнародних стандартів у сфері фінансової діяльності держави.

СК 14. Здатність розуміти механізм правового регулювання судово-експертної діяльності, моделювати варіанти призначення судових експертиз, використовуючи їх сучасні можливості, а також фахово оцінювати обґрунтованість, повноту, достовірність і допустимість висновку експерта.

СК 15. Здатність виявляти, аналізувати, професійно пояснювати та обґрунтовувати причинно-наслідкові зв'язки між правовими явищами, подіями, об'єктами і процесами та досліджувати закономірності їх розвитку й перебігу з використанням інноваційних підходів і технологій.

СК 17. Здатність формувати системні теоретичні та емпіричні знання у сфері розвитку державно-правових явищ і процесів, кваліфіковано проводити наукові дослідження в галузі теорії та історії держави і права, здійснювати історико-теоретичне тлумачення правових пам'яток і чинних правових актів, надавати рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства.

СК 18. Здатність пізнати правові явища та процеси в різних державах і культурах світу, особливості порівняльно-правового аналізу окремих об'єктів порівняльного правознавства, засвоїти наукові відомості

	<p>про якісні характеристики зарубіжного права та можливості їх використання у вітчизняній юридичній практиці.</p> <p>СК 19. Здатність аналізувати нагальні проблеми сучасного публічного права, оцінювати вітчизняне конституційне та пов'язані з ним інші галузі законодавства на предмет відповідності міжнародним і європейським стандартам.</p> <p>СК 20. Здатність і готовність до аналізу освітньої політики, вирішення педагогічних проблем у професійній діяльності та підвищення рівня педагогічної культури.</p>
--	---

**Здобувачі вищої освіти III освітньо-наукового рівня вищої освіти ступеня доктор філософії зі спеціальності 081 «Право» повинні продемонструвати такі результати навчання:**

ПРН 1. Розуміти та використовувати філософсько-методологічні підвалини сучасної науки, зокрема юридичної, інтегративне праворозуміння і філософсько-правову методологію під час реалізації права, наукового пошуку та організації самостійної науково-дослідної роботи.

ПРН 2. Кваліфіковано відображати результати науково-педагогічної діяльності в публікаціях у фахових вітчизняних і закордонних виданнях, у тому числі таких, що входять до міжнародних наукометричних баз, професійно презентувати їх на вітчизняних і міжнародних наукових конференціях, семінарах, а також мати досвід практичного використання іноземної мови в науково-педагогічній діяльності.

ПРН 3. Ефективно використовувати інформаційні та комунікаційні технології в освітньому процесі й науково-дослідній діяльності, а також реалізовувати інформаційне право та прогнозувати напрями формування вітчизняної державної інформаційної політики в умовах розбудови інформаційного суспільства в Україні.

ПРН 4. Розуміти особливості організації науково-дослідної діяльності з актуальних проблем правової теорії та юридичної практики, психолого-педагогічні закономірності професійного навчання та виховання здобувачів вищої освіти відповідно до державних стандартів, застосовувати наукову методологію та захищати результати науково-дослідної діяльності у встановленому порядку.

ПРН 5. Уміти спілкуватися державною мовою у професійній і науковій діяльності з огляду на види, жанри та засоби української наукової мови (в усній і писемній формах), а також монологічне, діалогічне та полілогічне мовлення, застосовувати знання української наукової мови для забезпечення ефективної професійної комунікації, а також володіти культурою мови та мовним етикетом.

ПРН 6. Здійснювати ефективне забезпечення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави як на національному рівні, так і у міжнародно-правових відносинах, розуміти особливості функціонування механізму приватноправового регулювання та обґрунтовувати пропозиції щодо його вдосконалення.

ПРН 7. Характеризувати сутність, стан і можливі вектори розвитку глобальних світових правових процесів, що відбуваються на міжнародному і регіональних рівнях, та їх вплив на вдосконалення національної правової системи України за допомогою гносеологічного потенціалу сучасної методології юридичної науки.

ПРН 8. Використовувати психолого-юридичні засоби і прийоми в управлінні людьми, розумінні різних особливостей і проявів правової поведінки, правосвідомості та соціалізації особистості.

ПРН 9. Планувати та здійснювати науково-теоретичні та прикладні дослідження з публічного управління та адміністрування і суміжних адміністративно-правових напрямів

з використанням сучасної методології, а також визначати перспективні напрями розвитку механізму адміністративно-правового регулювання.

ПРН 14. Демонструвати навички застосування теоретичних знань для вибору судової експертизи, аналізувати можливості судових експертиз для доказування у справі, визначати можливість застосування висновку експерта у правозастосовній діяльності.

ПРН 15. Розкривати загальні та специфічні закономірності існування правових явищ та їх відображення в об'єктивній дійсності на підставі інноваційних підходів і технологій з метою використання у професійній, науковій і науково-педагогічній діяльності.

ПРН 16. Критично оцінювати нормативно-правове забезпечення правоохоронної діяльності, розробляти пропозиції щодо його вдосконалення, а також використовувати навички здійснення оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах.

ПРН 17. Виявляти системний науковий світогляд і потенціал до креативного мислення, мати здатність встановлювати загальні закономірності й тенденції розвитку історико-правових явищ і процесів, демонструвати самостійне мислення, достатнє для наукових досліджень у галузі теорії та історії держави і права, здійснювати викладання історико-правових і теоретико-правових дисципліни на високому науковому й методичному рівнях.

ПРН 18. Здійснювати аналіз національних правових систем окремих країн світу, їх типологізацію, а також юридичні наукові дослідження в контексті сучасного плюралізму правових реальностей на основі порівняльно-правового методу, усвідомлювати витоки, генезис і сучасний стан функціонування юридичних явищ і процесів у зарубіжних правових системах і виявляти тенденції їх розвитку з метою запозичення позитивного правового досвіду у вітчизняну юридичну практику.

ПРН 19. Критично оцінювати сучасний стан правового регулювання публічно-правових відносин, висловлювати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення конституційного та пов'язаних з ним інших галузей законодавства України, використовувати отримані навички в науково-педагогічній і професійній правозастосовній діяльності.

ПРН 20. Розуміти психолого-педагогічні закономірності професійного навчання та виховання здобувачів вищої освіти відповідно до державних стандартів й шляхи вдосконалення рівня власної кваліфікації.

**Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:**

***знати:***

- положення доктрини права соціального забезпечення,
- коло суспільних відносин, що входять до сфери регулювання права соціального забезпечення в Україні;
- джерела права соціального забезпечення;
- правове становище суб'єктів права соціального забезпечення;
- поняття, зміст, умови та підстави виникнення соціально забезпечувальних правовідносин, теорію соціальних ризиків;
- види та форми соціального забезпечення;
- умови призначення та надання соціальної допомоги;

***вміти:***

- узагальнювати практику використання законодавства у сфері соціального забезпечення та робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
- правильно застосовувати роз'яснення судових та інших органів у процесі застосування норм права соціального забезпечення;
- проводити роз'яснення законодавства в сфері соціального забезпечення



серед населення;

- аналізувати чинне законодавство;
- застосовувати знання та вивчений матеріал у своїй професійній діяльності;
- правильно тлумачити і застосовувати норми законодавства на практиці при вирішенні життєвих ситуацій;
- давати відповідні роз'яснення, консультації з питань соціального забезпечення.

## 2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання (д/б та ксф)	заочна форма навчання (д/б та ксф)
	Рік підготовки	
	2	2
Загальна кількість годин – 180 (для денної форми навчання) Загальна кількість годин – 180 (для заочної форми навчання)	Семестр	
	4	4
	Лекції	
	20 год.	
	Семінарські	
	40 год.	
	Практичні	
	-	
	Самостійна робота	
	120 год.	
	Вид контролю	
	екзамен	

## 3. Тематичний план

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	сем.	п	с. р.		л	сем.	п	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Загальні положення права соціального забезпечення та місце права соціального забезпечення в системі права України	18	2	4	-	12	18	2	2	-	16
Тема 2. Джерела (форми) права соціального забезпечення	16	2	2	-	12	16	-	-	-	16
Тема 3. Правовідносини соціального забезпечення	16	2	2	-	12	16	-	-	-	16
Тема 4. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення	18	2	4	-	12	18	-	-	-	16
Тема 5. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні	16	2	2	-	12	16	-	2	-	16
Тема 6. Система страхового пенсійного забезпечення	20	2	6	-	12	20	-	2	-	20
Тема 7. Правове регулювання спеціальних пенсій	16	2	2	-	12	16	-	2	-	16
Тема 8. Страхові допомоги	22	2	8	-	12	22	-	2	-	16
Тема 9. Державні соціальні допомоги	20	2	6	-	12	20	-	2	-	16
Тема 10. Соціальне обслуговування	18	2	4	-	12	18	-	2	-	16
<b>Екзамен (або Залік)</b>	<b>Екзамен</b>					<b>Екзамен</b>				
<b>Усього годин</b>	<b>180</b>	<b>20</b>	<b>40</b>	<b>0</b>	<b>120</b>	<b>180</b>	<b>2</b>	<b>14</b>	<b>0</b>	<b>164</b>

#### 4. Плани семінарських занять

##### **Тема 1. Загальні положення права соціального забезпечення та місце права соціального забезпечення в системі права України**

*Навчальний час – 4 год.*

###### **Питання до семінарського заняття 1.1:**

1. Право на соціальне забезпечення в системі основних прав і свобод людини та громадянина.
2. Поняття, предмет і метод права соціального забезпечення.
3. Система права соціального забезпечення.
4. Функції права соціального забезпечення.

###### **Питання до семінарського заняття 1.2:**

1. Принципи права соціального забезпечення.
2. Гарантії права на соціальне забезпечення
3. Система державних допомог: її загальна характеристика.
4. Характеристика основних складових соціального захисту населення.

##### **Тема 2. Джерела (форми) права соціального забезпечення**

*Навчальний час – 2 год.*

###### **Питання до семінарського заняття:**

1. Поняття, загальна характеристика та класифікація джерел права соціального забезпечення.
2. Міжнародно-правові акти як джерела права соціального забезпечення. Їх види.
3. Нормативно-правові акти як джерела права соціального забезпечення в Україні. Їх класифікація.
4. Акти соціального партнерства як джерела права соціального забезпечення.

##### **Тема 3. Правовідносини соціального забезпечення**

*Навчальний час – 2 год.*

###### **Питання до семінарського заняття:**

1. Поняття та види правовідносин соціального забезпечення.
2. Загальна характеристика соціально-забезпечувальних правовідносин.
3. Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.
4. Соціально-страхові правовідносини, їх ознаки.
5. Процедурні правовідносини, їх значення у системі правовідносин соціального забезпечення.
6. Страховий стаж.

##### **Тема 4. Державні соціальні стандарти та нормативи соціального забезпечення**

*Навчальний час – 4 год.*

###### **Питання до семінарського заняття 4.1:**

1. Поняття, мета встановлення, принципи формування державних соціальних стандартів.
2. Система і класифікація соціальних нормативів.
3. Прожитковий мінімум, як базовий державний соціальний стандарт.
4. Застосування державних соціальних стандартів та нормативів у сфері соціального забезпечення.
5. Державні соціальні гарантії.

**Питання до семінарського заняття 4.2:**

1. Державний моніторинг застосування державних соціальних стандартів та нормативів.
2. Наукові засади розробки соціальних нормативів.
3. Мінімальна заробітна плата та пенсія за віком як основні соціальні гарантії.
4. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт.

**Тема 5. Організаційно-правові форми соціального забезпечення в Україні***Навчальний час – 2 год.***Питання до семінарського заняття:**

1. Поняття і загальна характеристика організаційно-правових форм соціального забезпечення.
2. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
3. Державне соціальне забезпечення.
4. Сучасний стан і проблеми недержавного соціального забезпечення.

**Тема 6. Система страхового пенсійного забезпечення***Навчальний час – 6 год.***Питання до семінарського заняття 6.1:**

1. Страхове пенсійне забезпечення та його рівні в Україні.
2. Страхіві пенсії за законодавством України.
3. Умови призначення пенсій за віком за солідарною пенсійною системою.

**Питання до семінарського заняття 6.2:**

1. Умови призначення пенсій в разі інвалідності за солідарною пенсійною системою.
2. Умови призначення пенсій у зв'язку з втратою годувальника за солідарною пенсійною системою.
3. Порядок призначення та виплати пенсій у солідарній пенсійній системі.

**Питання до семінарського заняття 6.3:**

1. Загальні умови призначення пенсій у накопичувальній пенсійній системі.
2. Загальні умови призначення пенсій у недержавній пенсійній системі.

**Тема 7. Правове регулювання спеціальних пенсій***Навчальний час – 2 год.***Питання до семінарського заняття:**

1. Поняття та правові ознаки спеціальних пенсій.
2. Пенсійне забезпечення поліцейських, військовослужбовців та деяких інших осіб.
3. Пенсійне забезпечення державних службовців.
4. Пенсійне забезпечення наукових (науково-педагогічних) працівників.
5. Правове регулювання пенсій за особливі заслуги перед Україною.
6. Пенсії особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

## **Тема 8. Страхові допомоги**

*Навчальний час – 8 год.*

### **Питання до семінарського заняття 8.1:**

1. Поняття страхових допомог та їх правові ознаки.
2. Види страхових допомог.
3. Система страхових ризиків як підстава для виникнення права на страхові допомоги.
4. Види фондів у системі соціального страхування, які виплачують страхові допомоги.
5. Порядок призначення і виплати страхових допомог.

### **Питання до семінарського заняття 8.2:**

1. Страхова допомога у зв'язку з безробіттям.
2. Умови надання страхової допомоги у разі часткового безробіття.
3. Страхова допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного.
4. Одноразова виплата страхової допомоги для організації безробітним підприємницької діяльності.

### **Питання до семінарського заняття 8.3:**

1. Підстави для порядок надання страхової допомоги в разі тимчасової непрацездатності.
2. Розміри страхової допомоги у разі тимчасової непрацездатності.
3. Страхова допомога в разі тимчасової непрацездатності у зв'язку із доглядом за хворою дитиною.
4. Страхові допомоги, зумовлені народженням дитини: у разі вагітності та пологів; при народженні дитини; для догляду за дитиною.

### **Питання до семінарського заняття 8.4:**

1. Страхові виплати у зв'язку з нещасним випадком і професійним захворюванням.
2. Моральна (немайнова) шкода, заподіяна умовами виробництва.
3. Страхова допомога на поховання.
4. Право на допомоги на поховання за рахунок коштів соціальних страхових фондів. Джерела виплати та розмір.

## **Тема 9. Державні соціальні допомоги**

*Навчальний час – 6 год.*

### **Питання до семінарського заняття 9.1:**

1. Поняття, ознаки та види державних соціальних допомог.
2. Класифікація допомог і методи визначення її розмірів.
3. Принципи, за якими виплачуються державні соціальні допомоги.
4. Органи, що призначають державні допомоги.
5. Джерела виплат державних соціальних допомог.

### **Питання до семінарського заняття 9.2:**

1. Допомоги малозабезпеченим сім'ям.
2. Умови призначення соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.
3. Розмір допомоги малозабезпеченим сім'ям та строк, на який вона

призначається.

4. Порядок призначення соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.
5. Відмова у наданні допомоги малозабезпеченим сім'ям.

**Питання до семінарського заняття 9.3:**

1. Допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам.
2. Порядок призначення та виплати допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам.
3. Допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, котрий за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним.
4. Державні допомоги сім'ям з дітьми.
5. Порядок призначення та виплати державних соціальних допомог сім'ям з дітьми.
6. Допомога на поховання як вид державної соціальної допомоги, порядок її призначення та виплати.

**Тема 10. Соціальне обслуговування**

*Навчальний час – 4 год.*

**Питання до семінарського заняття 10.1:**

1. Поняття та ознаки соціальних пільг як виду соціального забезпечення.
2. Класифікація соціальних пільг за змістом.
3. Поняття, ознаки та принципи здійснення соціального обслуговування.
4. Форми та види соціального обслуговування.
5. Страхове та не страхове соціальне обслуговування.

**Питання до семінарського заняття 10.2:**

1. Суб'єкти права на соціальні пільги в Україні.
2. Види медичних послуг, які надаються згідно із законодавством України.
3. Джерела фінансування соціальних пільг.
4. Відмінність соціальних пільг від інших, які є близькими за змістом та способом надання.

**5. Завдання для самостійної роботи**

**5.1. Підготовка рефератів**

**Загальні методичні рекомендації:** Реферат (доповідь) оформлюється у вигляді письмової роботи в обсязі 5-7 сторінок. Представляється на папері та електронному носії.

**Приблизна тематика рефератів, доповідей (відповідно до структури навчальної дисципліни):**

1. Виникнення та розвиток права соціального забезпечення в Україні.
2. Особливості класифікації джерел права соціального забезпечення.
3. Система права соціального забезпечення й точки зору з цього приводу.
4. Міжнародні договори України як джерела права соціального забезпечення.
5. Процедурні правовідносини у праві соціального забезпечення.

6. Соціально-страхові правовідносини та їх зміст.
7. Державні органи як суб'єкти права соціального забезпечення.
8. Загальне захворювання як причина непрацездатності.
9. Поняття та підстави визнання особи безробітною.
10. Втрата годувальника як соціальний ризик.
11. Малозабезпеченість як соціальний ризик.
12. Підстави визнання особи частково безробітною.
13. Суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування.
14. Страхові випадки у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.
15. Організація пенсійного страхування в Україні.
16. Організація загальнообов'язкового соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
17. Організація загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.
18. Правове регулювання пенсійного забезпечення за віком.
19. Правове регулювання пенсійного забезпечення по інвалідності.
20. Види довічних пенсій в накопичувальній пенсійній системі.
21. Загальні умови призначення пенсій в недержавній пенсійній системі.
22. Договір страхування довічної пенсії.
23. Порядок призначення і виплати пенсії державним службовцям.
24. Пенсійне забезпечення посадових осіб органів місцевого самоврядування.
25. Пенсійне забезпечення народних депутатів.
26. Пенсійне забезпечення суддів.
27. Пенсійне забезпечення науково-педагогічних працівників.
28. Субсидії на житлово-комунальні послуги.
29. Державні допомоги особам які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
30. Порядок надання державної соціальної допомоги малозабезпеченій особі яка здійснює догляд за інвалідом.
31. Страхові послуги у зв'язку з втратою працездатності.
32. Соціальне обслуговування дітей.
33. Соціальна реабілітація інвалідів.

## **5.2. Орієнтовні тестові завдання для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу.**

### **Загальні методичні поради:**

Тестові завдання виконуються шляхом надання лише однієї правильної відповіді на запропоноване питання. Декілька правильних відповідей на питання не допускається.

### **1. Соціальним захистом є?**

- А) комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства;
- Б) діяльність держави, спрямована на полегшення життя осіб, які потребують соціального захисту;
- В) сукупність нормативно-правових актів, які регулюють відносини, пов'язанні із здійсненням соціальної допомоги.

### **2. Метою соціального захисту є:**

- А) забезпечення стабільності надання соціальної допомоги;
- Б) дотримання прав і свобод всіх осіб;



В) надання кожному члену суспільства незалежно від соціального походження, національної або расової приналежності можливості вільно розвиватися, реалізовувати свої здібності.

**3. Структурними елементами соціального захисту є:**

- А) державний та спеціальний соціальний захист;
- Б) державний та додатковий соціальний захист;
- В) державний та недержавний соціальний захист.

**4. Формами соціального захисту є:**

- А) державна соціальна допомога та недержавне соціальне забезпечення;
- Б) соціальне страхування та державна соціальна допомога;
- В) соціальне страхування, фінансування за рахунок податкових надходжень, державна соціальна допомога та недержавне соціальне забезпечення.

**5. Право соціального забезпечення – це?**

- А) сукупність нормативно-правових актів, які регулюють відносини, пов'язанні із здійсненням соціальної допомоги;
- Б) система правових норм, які регулюють відносини стосовно забезпечення громадян у старості, у разі непрацездатності, відносини материнства та дитинства, державної допомоги окремій особі чи сім'ї, а також процедурні та процесуальні відносини;
- В) це комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства.

**6. Предметом права соціального забезпечення є?**

- А) майнові суспільні відносини;
- Б) управлінські та охоронні відносини;
- В) всі відповіді вірні.

**7. Вкажіть, що із вказаного не входить до системи соціального захисту населення?**

- А) соціальне забезпечення;
- Б) соціальні допомоги;
- В) соціальні гарантії.

**8. Функціональне призначення системи соціального захисту – це ...?**

- А) захист прав особи, коли її право на соціальний захист порушено;
- Б) захист населення;
- В) захист населення від соціальних ризиків.

**9. Державна соціальна допомога - це ...?**

- А) система заходів щодо надання за рахунок державного та комунального (місцевого) бюджетів та інших програм матеріальної допомоги, здійснення соціального обслуговування та утримання, встановлення пільг;
- Б) система державної підтримки населення, що надається за рахунок місцевого бюджету;
- В) види соціальних послуг і матеріального забезпечення.

**10. Основними напрямками державної політики у сфері зайнятості населення є?**

- А) сприяння підприємствам, установам та організаціям незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання у професійному розвитку працівників;

- Б) гарантування зайнятості громадян;
- В) професійна перепідготовка та повернення безробітних до продуктивної зайнятості.

**11. Порядок обчислення страхового стажу для призначення пенсій визначений:**

- А) Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- Б) Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;
- В) Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

**12. Особливості обчислення страхового стажу за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням визначаються:**

- А) Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;
- Б) Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- В) Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

**13. Умови і порядок здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування визначаються:**

- А) за домовленістю сторін відповідно договору страхування;
- Б) відповідними законами;
- В) трудовим договором.

**14. Особливості обчислення страхового стажу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування визначаються:**

- А) Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;
- Б) Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- В) відповідними законами.

**15. Відповідно до Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» соціальне страхування здійснюється за принципом:**

- А) формування страхових коштів на засадах кредитування;
- Б) диференціації розміру виплати допомоги залежно від страхового стажу;
- В) відсутність державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав.

**16. Чи є акти локального характеру джерелами права соціального забезпечення?**

- А) ні;
- Б) так;
- В) є, якщо вони видані в межах повноважень органів місцевого самоврядування з питань соціального захисту.

**17. Відповідно до Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» соціальне страхування здійснюється за принципом:**

- А) формування страхових коштів на засадах кредитування;
- Б) обов'язковості страхування осіб відповідно до видів соціального страхування та можливості добровільності страхування у випадках, передбачених законом;
- В) відсутність державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав.

**18. Чи є внутрішні державні акти соціального партнерства джерелами права соціального забезпечення?**

- А) ні;
- Б) так;
- В) є, якщо вони видані в межах повноважень органів сторін та з питань соціального захисту.

**19. Чи є джерелом вітчизняного права соціального забезпечення Європейська соціальна хартія?**

- А) ні;
- Б) стане за умови ратифікації Верховною Радою України;
- В) так.

**20. В якому джерелі права соціального забезпечення закріплено наступне положення « пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом ?**

- А) Конституції України;
- Б) Законі України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;
- В) Законі України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття».

**21. Страховий стаж – це:**

- А) період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та сплачуються внески (нею, роботодавцем) на страхування, якщо інше не передбачено законодавством;
- Б) період (строк), протягом якого особою сплачуються страхові платежі;
- В) трудовий стаж.

**22. Загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню підлягають:**

- А) працюючі громадяни;
- Б) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту);
- В) сезонні працівники.

**23. Страховий стаж обчислюється:**

- А) даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- Б) за даними податкових органів;
- В) за даними, що містяться трудовій книжці.

**24. Порядок видачі та зразок свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування затверджується :**

- А) Верховною Радою України;
- Б) Кабінетом Міністрів України;
- В) Пенсійним фондом України.

**25. Особи, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, одержують:**

- А) копію відповідно договору страхування;
- Б) свідоцтво про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- В) копію трудового договору.

**26. Страховиками за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням є:**

- А) страхові компанії;
- Б) цільові страхові фонди;
- В) ліга страхових організацій.

**27. Страховим випадком, з настанням якого надаються матеріальне забезпечення та соціальні послуги, є:**

- А) обставина, внаслідок якої застрахована особа може тимчасово втратити засоби існування;
- Б) обставина, внаслідок якої застрахована особа або члени її сім'ї можуть тимчасово втратити засоби існування;
- В) тимчасова непрацездатність застрахованої особи внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві.

**28. Застрахованими особами за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням є:**

- А) роботодавці;
- Б) наймані працівники, які працюють за трудовим договором (контрактом), цивільно-правовими угодами;
- В) цільові страхові фонди.

**29. Які види матеріального забезпечення та соціальних послуг надаються при страхуванні на випадок безробіття:**

- А) допомога по тимчасовій непрацездатності;
- Б) допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні, професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, у тому числі в закладах освіти державної служби зайнятості, на підприємствах, в установах, організаціях;
- В) оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм.

**30. Пенсійні виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування – це:**

- А) грошові виплати в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що здійснюються у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати;
- Б) грошові виплати у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати, різноманітних послуг;
- В) грошові виплати та послуги в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що здійснюються у вигляді пенсії, довічної пенсії або одноразової виплати, різноманітних послуг.

**31. Базовим державним соціальним стандартом на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я та освіти є?**

- А) мінімальна заробітна плата;
- Б) прожитковий мінімум;
- В) виплати за обов'язковим державним соціальним страхуванням.

**32. До числа основних державних соціальних гарантій не включаються?**

- А) мінімальний розмір заробітної плати;
- Б) мінімальний розмір пенсії;
- В) неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

**33. За сферою застосування розрізняються такі види державних соціальних стандартів і нормативів?**

А) державні соціальні стандарти для визначення розмірів державних соціальних гарантій у сфері виплат за обов'язковим державним соціальним страхуванням, права на отримання інших видів соціальних виплат і державної соціальної допомоги та їхніх розмірів;

Б) державні соціальні нормативи у сфері надання соціальних послуг для визначення розмірів державних гарантій соціальної підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

В) усі відповіді вірні.

**34. Для оцінки рівня життя в регіоні, розроблення та реалізації регіональних соціальних програм, визначення права на призначення соціальної допомоги, що фінансується за рахунок місцевих бюджетів, органами місцевого самоврядування може затверджуватися?**

А) регіональний прожитковий мінімум;

Б) місцевий прожитковий мінімум;

В) органи місцевого самоврядування не уповноважені затверджувати розмір прожиткового мінімуму.

**35. Прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну особу залежно від?**

А) категорії економічно активного населення;

Б) специфіки вразливих категорій населення;

В) правильна відповідь відсутня.

**36. Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів розроблений для забезпечення?**

А) визначених Конституцією України соціальних прав та державних соціальних гарантій достатнього життєвого рівня для кожного громадянина;

Б) нормативного встановлення найважливіших державних соціальних стандартів і нормативів;

В) диференційованого за соціально-демографічними ознаками підходу до визначення нормативів соціального забезпечення.

**37. Об'єктами класифікації за Державним класифікатором соціальних стандартів і нормативів є державні соціальні стандарти і нормативи у сферах?**

А) доходів та витрат населення;

Б) житлово-комунального обслуговування та послуг теле-, радіомовлення;

В) соціальної роботи з дітьми, молоддю та різними категоріями сімей.

**38. За рівнем задоволення соціальних потреб соціальні нормативи поділяються на?**

А) нормативи раціонального споживання;

Б) нормативи мінімального споживання;

В) усі відповіді вірні.

**39. Державні соціальні нормативи у сфері транспортного обслуговування та зв'язку включають?**

- А) норми забезпечення транспортом загального користування;
- Б) норми забезпеченості населення послугами зв'язку та встановлення відповідних тарифів;
- В) динаміку покращення якості транспортного обслуговування.

**40. До числа основних державних соціальних гарантій включаються?**

- А) мінімальний розмір пенсії за віком;
- Б) неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- В) усі відповіді вірні.

**41. Що не є організаційно-правовими формами соціального захисту населення?**

- А) соціальне обов'язкове страхування;
- Б) обов'язкове страхування;
- В) державна соціальна допомога.

**42. Формами соціального захисту є:**

- А) соціальне страхування та фінансування за рахунок податкових надходжень;
- Б) державна соціальна допомога та недержавне соціальне забезпечення;
- В) соціальне страхування, фінансування за рахунок податкових надходжень.

**43. Соціальним страхуванням є:**

- А) форма державного соціального забезпечення, яка базується на ідеї розподілу ризику між застрахованими особами та взаємозалежності між внесками й обсягом соціальних послуг (еквівалентність внескам);
- Б) надання матеріальної підтримки особам, які перебувають у скрутних матеріальних умовах (при цьому відбувається перевірка ступеня нужденності), а також в інших випадках соціального ризику;
- В) недержавне соціальне забезпечення, що складається із соціальних виплат, котрі здійснюються окремими роботодавцями.

**44. Участь застрахованих осіб у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування припиняється?**

- А) у разі якщо особа, яка підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, втратила статус застрахованої особи;
- Б) у разі відмови застрахованої особи від договору про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування припиняється;
- В) у разі якщо застрахованій особі призначено пенсію і вона продовжує працювати.

**45. Систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні становлять?**

- А) система недержавного пенсійного забезпечення та накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- Б) солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- В) вірної відповіді немає.

**46. Недержавним пенсійним забезпеченням можуть займатися?**

- А) недержавні пенсійні фонди;
- Б) банки;

В) страхові компанії.

**47. Покриття витрат на виплату державної допомоги сім'ям з дітьми здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України у вигляді?**

- А) субвенцій до місцевих бюджетів;
- Б) субсидій до місцевих бюджетів;
- В) дотацій до місцевих бюджетів.

**48. Пенсійний фонд України це?**

- А) орган виконавчої влади, що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- Б) центральний орган виконавчої влади, що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- В) орган законодавчої влади що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

**49. Основними завданнями Пенсійного фонду України є?**

- А) реалізація державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення персоналізованого обліку надходжень від сплати єдиного внеску;
- Б) керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- В) все вищезгадане.

**50. Нормативи фінансування забезпечення державних соціальних гарантій встановлюються?**

- А) щорічно під час прийняття Закону України про Державний бюджет України на поточний рік;
- Б) щоквартально під час формування бюджетів соціальних фондів;
- В) усі відповіді вірні.

**51. До принципів загальнообов'язкового державного соціального страхування належать:**

- А) забезпечення рівня життя, не нижчого за прожитковий мінімум, встановлений законом, шляхом надання пенсій, інших видів соціальних виплат та допомоги, які є основним джерелом існування
- Б) відсутність державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав
- В) формування страхових коштів на засадах кредитування

**52. Система пенсійного забезпечення в Україні передбачає:**

- А) один рівень
- Б) два рівні
- В) три рівні

**53. Страховиком в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є:**

- А) Фонд соціального страхування України
- Б) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття
- В) Пенсійний фонд

**54. В солідарній системі призначаються такі пенсійні виплати:**

А) пенсія за віком; пенсія по інвалідності; пенсія у зв'язку з втратою годувальника; одноразова пенсії

Б) пенсія за віком; пенсія по інвалідності; пенсія у зв'язку з втратою годувальника

В) пенсія за віком; пенсія по інвалідності; пенсія у зв'язку з втратою годувальника; допомога на поховання пенсіонера

**55. Перший рівень в системі пенсійного забезпечення в Україні – це:**

А) накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом

Б) система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення

В) солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду на умовах та в порядку, передбачених законом

**56. Систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування становлять:**

А) другий та третій рівні системи пенсійного забезпечення в Україні

Б) перший та третій рівні системи пенсійного забезпечення в Україні

В) перший та другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні

**57. Відповідно до закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» умови призначення пенсії за віком:**

А) особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років

Б) особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років за наявності необхідного страхового стажу

В) особи мають право на призначення пенсії за віком за наявності необхідного страхового стажу

**58. Право на пенсію виникає?**

А) автоматично при наявності необхідних умов для кожного виду пенсії

Б) при наявності необхідних умов для кожного виду пенсії та зверненні особи за призначенням пенсії

В) за ініціативи уповноважених органів при наявності необхідних умов для кожного виду пенсії

**59. Групи і причини інвалідності, а також час її настання встановлюються?**

А) спеціальними військово-лікарськими комісіями (ВЛК)

Б) медико-соціальними експертними комісіями, які діють на підставі положення про них, що затверджується Кабінетом Міністрів України

В) медичними установами

**60. Суб'єктами солідарної системи пенсійного забезпечення в Україні є:**

А) недержавні пенсійні фонди; юридичні особи, які здійснюють діяльність із адміністрування недержавних пенсійних фондів, управління та зберігання пенсійних



активів; страхові організації, які уклали договори страхування довічної пенсії з учасниками, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника; банківські установи, які уклали договори про відкриття пенсійних депозитних рахунків

Б) особи, на користь яких здійснюються накопичення, включаючи перерахування внесків, та інвестування коштів (учасники); особи, які або від імені яких здійснюються перерахування внесків (вкладники); Накопичувальний фонд

В) застраховані особи, а в окремих випадках, визначених законом, - члени їхніх сімей та інші особи; страхувальники; Пенсійний фонд.

**61. Покриття витрат на виплату державної допомоги сім'ям з дітьми здійснюється за рахунок коштів:**

- А) Пенсійного фонду ;
- Б) Державного бюджету України;
- В) Фонду соціального страхування України

**62. Право на державну допомогу сім'ям з дітьми мають :**

- А) малозабезпечені сім'ї, яких виховуються та проживають неповнолітні діти;
- Б) особи, які не мають права на пенсію, в сім'ях яких виховуються та проживають неповнолітні діти;
- В) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також особи, яких визнано в Україні біженцями, в сім'ях яких виховуються та проживають неповнолітні діти

**63. Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» передбачені наступні види державної допомоги сім'ям з дітьми:**

А) допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; допомога при народженні дитини; допомога при усиновленні дитини; допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомога на дітей самотнім матерям

Б) допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; допомога при народженні дитини; допомога при усиновленні дитини; допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомога на дітей самотнім матерям; допомога на дітей, хворих на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, на дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, яким не встановлено інвалідність;

В) допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; допомога при народженні дитини; допомога при усиновленні дитини; допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування

**64. Органи, що призначають і здійснюють виплату державної допомоги сім'ям з дітьми, крім допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами жінкам, зазначеним у законі:**

- А) органи соціального захисту населення за місцем проживання батьків (усиновлювачів, опікуна, піклувальника) ;
- Б) органи Фонду соціального страхування України;
- В) за місцем основної роботи батьків (усиновлювачів, опікуна, піклувальника)

**65. Діти, позбавлені батьківського піклування:**

А) діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням

батьками покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, що перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також підкинуті діти, діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, та безпритульні діти;

Б) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ю або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання;

В) діти, в яких померли чи загинули батьки.

**66. Правові засади надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю, а також надання державної соціальної допомоги на догляд визначає:**

А) Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»;

Б) Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»;

В) Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

**67. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям – це:**

А) щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій та натуральній формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї;

Б) щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій формі в розмірі, що залежить від величини середньомісячного сукупного доходу сім'ї;

В) щомісячна допомога, яка надається малозабезпеченим сім'ям у грошовій та натуральній формі в розмірі, що залежить від величини сукупного доходу сім'ї за попередній рік.

**68. Малозабезпечена сім'я – це:**

А) сім'я, яка має середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для сім'ї;

Б) сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньорічний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для сім'ї;

В) сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для сім'ї.

**69. Дитина – це:**

А) особа віком до 16 років, якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше ;

Б) особа віком до 18 років, якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше;

В) особа віком до 14 років, якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше.

**70. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, надається у розмірі:**

А) встановленому для виплати допомоги при народженні дитини ;

Б) що становить 2,5 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку;

В) встановленому для виплати допомоги при усиновленні дитини.

**71. До принципів загальнообов'язкового державного страхування належать:**

А) формування страхових коштів на засадах кредитування

Б) цільове використання коштів

В) відсутність державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав

**72. До джерел коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування відносяться:**

- А) внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування роботодавців та застрахованих осіб
- Б) страхові платежі найманих працівників
- В) кредити банків

**73. Страховий стаж – це:**

- А) період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та сплачуютьс'я внески (нею, роботодавцем) на страхування, якщо інше не передбачено законодавством.
- Б) період (строк), протягом якого особою сплачуються страхові платежі
- В) трудовий стаж

**74. Страховиками в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування є:**

- А) роботодавці
- Б) страхові компанії
- В) цільові страхові фонди

**75. Залежновід страхового випадку є такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування:**

- А) добровільне та обов'язкове
- Б) пенсійне страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; страхування на випадок безробіття;
- В) страхування життя, майна, цивільно-правової відповідальності

**76. Які види матеріального забезпечення та соціальних послуг надаються при страхуванні на випадок безробіття:**

- А) допомога по тимчасовій непрацездатності
- Б) допомога по безробіттю, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні. професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації у закладах професійної (професійно-технічної), фахової перед вищої та вищої освіти, у тому числі в закладах освіти державної служби зайнятості, на підприємствах, в установах, організаціях
- В) оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм

**77. Особи, які підлягають страхуванню на випадок безробіття:**

- А) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), включаючи тих, які проходять альтернативну (невійськову) службу, цивільно-правового договору чи на інших підставах, передбачених законом, військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової служби) та інші особи, які проходять службу та отримують грошове забезпечення, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, фізичні особи - підприємці, члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах;
- Б) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової служби) та інші особи, які

проходять службу та отримують грошове забезпечення, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, фізичні особи - підприємці, члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах;

В) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), військовослужбовці (крім військовослужбовців строкової служби) та інші особи, які проходять службу та отримують грошове забезпечення, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, фізичні особи - підприємці

**78. Страховиком в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття є:**

А) Фонд соціального страхування України

Б) Пенсійний фонд

В) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття

**79. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття є:**

А) комерційною організацією

Б) благодійною організацією

В) некомерційною самоврядною організацією

**80. Страховим випадком, при якому надається допомога при тимчасовій непрацездатності застрахованій особі є:**

А) досягнення певного віку

Б) тимчасове переведення застрахованої особи відповідно до медичного висновку на легшу, нижче оплачувану роботу

В) встановлення групи інвалідності

**81. До принципів загальнообов'язкового державного соціального страхування належать:**

А) обов'язковості страхування осіб, які працюють на умовах трудового договору (контракту) та інших підставах, передбачених законодавством про працю, та осіб, які забезпечують себе роботою самостійно (члени творчих спілок, творчі працівники, які не є членами творчих спілок), громадян - суб'єктів підприємницької діяльності;

Б) відсутність державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав

В) формування страхових коштів на засадах кредитування

**82. Виплата допомоги на випадок безробіття припиняється у разі:**

А) вступу до навчального закладу без відриву від виробництва

Б) призову на строкову військову або альтернативну (невійськову) службу;

В) подання письмової заяви про бажання здійснювати догляд за дитиною до досягнення нею шестирічного віку

**83. Страховим випадком, при якому надається допомога на випадок безробіття застрахованій особі є:**

А) подія, через яку застраховані особи втратили заробітну плату (грошове забезпечення) або інші передбачені законодавством України доходи внаслідок втрати роботи та зареєстровані в установленому порядку як безробітні, готові та здатні приступити до підходящої роботи і дійсно шукають роботу

Б) подія, через яку застраховані особи втратили заробітну плату (грошове забезпечення) або інші передбачені законодавством України доходи внаслідок втрати

роботи з незалежних від них обставин та зареєстровані в установленому порядку як безробітні, готові та здатні приступити до підходящої роботи і дійсно шукають роботу

В) подія, через яку застраховані особи втратили заробітну плату (грошове забезпечення) або інші передбачені законодавством України доходи внаслідок втрати роботи та зареєстровані в установленому порядку як безробітні

**84. До принципів загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття належать:**

А) диференціації розмірів виплати допомоги по безробіттю залежно від страхового стажу та тривалості безробіття

Б) відсутність державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав

В) формування страхових коштів на засадах кредитування

**85. Право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги на випадок безробіття мають:**

А) наймані працівники

Б) застраховані особи та молодь, яка закінчила або припинила навчання у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової перед вищої та вищої освіти, звільнилася із строкової військової або альтернативної (невійськової) служби і яка потребує сприяння у працевлаштуванні на перше робоче місце у разі реєстрації в установленому порядку відповідних осіб як безробітних

В) застраховані особи

**86. Загальні засади соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей визначає:**

А) Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»;

Б) Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

В) Закон України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей»

**87. Соціальне становище людини, зумовлене відсутністю в неї будь-якого житла, призначеного та придатного для проживання:**

А) сирітство;

Б) бездомність;

В) безпритульність

**88. Діти – сироти:**

А) діти, в яких померли чи загинули батьки;

Б) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ю або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання;

В) діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або неієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням батьками покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, що перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також підкинуті діти, діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, та безпритульні діти

**89. Облік бездомних осіб за місцем їх проживання або місцем перебування ведеться:**

А) Фондом соціального страхування України;

- Б) Пенсійним фондом;
- В) центрами обліку, що створюються органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади

**90. Право на пенсію за віком маєкожний громадянин похилого віку, який:**

- А) досяг пенсійного віку і має необхідний страховий стаж;
- Б) немає доходів, необхідних для життя;
- В) має необхідний страховий стаж

**91. Громадянам похилого віку, які не мають права на пенсію, надається:**

- А) одноразова матеріальна допомога;
- Б) державна соціальна допомога;
- В) допомога в зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

**92. Для вчинення будь-яких правочинів щодо нерухомого майна, право власності на яке або право користування яким мають діти, необхідний попередній дозвіл:**

- А) нотаріуса;
- Б) органів опіки та піклування;
- В) органів місцевого самоврядування

**93. До бездомних осіб належать:**

- А) безпритульні особи та особи, які мають притулок;
- Б) особи, які мають притулок;
- В) особи похилого віку }

**94. Суб'єктами, які забезпечують реінтеграцію бездомних осіб, можуть надаватися таким особам наступні послуги:**

- А) судовий захист;
- Б) захист через органи нотаріату;
- В) соціальні, медичні, юридичні, освітні, реабілітаційні, тимчасовий притулок }

**95. Закладами соціального захисту для бездомних осіб є:**

- А) гуртожиток, будинок нічного перебування, центр реінтеграції бездомних осіб ;
- Б) гуртожиток, центр реінтеграції бездомних осіб;
- В) будинок нічного перебування, центр реінтеграції бездомних осіб, соціальний готель

**96. Фінансове забезпечення заходів щодо соціальної захищеності осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю здійснюється за рахунок коштів:**

- А) Фонду соціального захисту інвалідів;
- Б) Фонду соціального страхування;
- В) Пенсійного фонду

**97. Безпритульна особа:**

- А) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ю або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання;
- Б) діти, в яких померли чи загинули батьки;
- В) повнолітня особа, яка проживає на вулиці, в парках, підвалах, під'їздах будинків, на горищах, об'єктах незавершеного будівництва, в інших місцях, не призначених та не придатних для проживання, у тому числі жилих приміщеннях, що перебувають в аварійному стані

**98. Діти, позбавлені батьківського піклування:**

А) діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням батьками покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, що перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також підкинуті діти, діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, та безпритульні діти;

Б) діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ю або дитячі заклади, де вони виховувалися, і не мають певного місця проживання;

В) діти, в яких померли чи загинули батьки

**99. Фінансування загальнодержавних, регіональних та місцевих програм з профілактики захворювання на СНІД та соціального захисту ВІЛ-інфікованих здійснюється відповідно за рахунок:**

А) Пенсійного фонду;

Б) Фонду соціального страхування України;

В) Державного бюджету України та місцевих бюджетів, благодійних внесків

**100. Зкладами соціального захисту для безпритульних дітей є:**

А) притулок для дітей служби у справах дітей; центр соціально-психологічної реабілітації дітей; соціально-реабілітаційний центр (дитяче містечко);

Б) гуртожиток, центр реінтеграції бездомних осіб;

В) притулок для дітей служби у справах дітей; центр соціально-психологічної реабілітації дітей; соціально-реабілітаційний центр (дитяче містечко), гуртожиток.

**5.3. Створення презентацій у PowerPoint****Загальні методичні рекомендації:**

Мультимедійна презентація містить текстові матеріали, фотографії, малюнки, слайдшоу, звукове оформлення і дикторський супровід, аудіо та відеофрагменти і анімації.

1. При оформленні мультимедійної презентації необхідно дотримуватися єдиного стилю подання інформації.

2. Всі слайди презентації повинні бути виконані в програмі Microsoft PowerPoint будь-якої версії в єдиному стилі.

3. Розмір файлу повинен бути не більш ніж 2Мб, кількість слайдів 10-15.

4. Має бути титульний, інформаційний та підсумковий слайди.

5. Титульний слайд повинен відображати тему презентації і хто її виконав (прізвище, ім'я, навчальна група, курс, факультет).

6. На підсумковому слайді вказується список використаних джерел та стислий висновок роботи.

7. Формат слайдів. Параметри сторінки: - розмір слайдів - екран; орієнтація - альбомна; ширина - 24 см.; висота - 18см.; нумерація слайдів з «1».

8. Формат видачі слайдів - «Презентація на екрані».

9. Оформлення слайдів: шрифти для використання: TimesNewRoman, Arial, ArialNarrow. Не дозволяється змішувати різні типи шрифтів в одній презентації.

10. Написання: звичайний, курсив, напівжирний; колір і розмір шрифту має бути підібраний так, щоб всі надписи чітко читати на обраному полі слайду.

11. У титульному і підсумковому слайді використання анімаційних об'єктів не допускається.
12. Слайди не переповнювати текстом.
13. Використовувати прості слова та речення.
14. Вимоги до інформації: науковість, логічність, доступність, однозначність, лаконічність, завершеність, достовірність, сучасність, достатність.
15. Недопустимість граматичних та інших помилок.
16. На одному слайді не рекомендується використовувати більш ніж 3 кольори: один для фону (світлий), другий для заголовку, третій для тексту.
17. Таблична інформація вставляється до слайду як таблиця текстового процесора MS Word або табличного процесора MS Excel. Але не слід використовувати таблиці з великою кількістю даних.
18. Діаграми готуються з використанням майстра діаграм табличного процесора MS Excel.
19. Надписи до ілюстрованого матеріалу повинні відповідати його змісту.
20. Файлу мультимедійної презентації надати ім'я та розширення ppt. Наприклад: Петренко А. С- petrenko\_as.ppt або as\_petrenko.ppt

**Примітка:** у презентації розміщувати тільки оптимізовані (стислі) високої якості зображення.

**Приблизна тематика (напрямок розробки) презентацій у PowerPoint, що пропонуються (відповідно до структури навчальної дисципліни)**

1. Роль соціального партнерства у вирішенні соціальних проблем. Світовий та український досвід.
2. Міжнародний досвід боротьби з бідністю.
3. Історичні засади формування принципів соціального захисту. Досвід для України.
4. Сутність принципу соціальної справедливості. Світовий досвід.
5. Гендерна політика і соціальний захист.
6. Вплив соціальних небезпек на розвиток держави і людини.
7. Гарантії соціального захисту молодих громадян.
8. Державна допомога сім'ям з дітьми та її види.
9. Специфічні правові гарантії соціального захисту окремих соціально вразливих верств населення.
10. Система недержавного пенсійного забезпечення в Україні.
11. Діяльність недержавних позабюджетних фондів, які проводять соціальну політику та соціальний захист.

**5.4. Проаналізувати судову практику:**

1. Проаналізувати постанову Великої Палати Верховного Суду від 24 червня 2020 р. у справі №160/8324/19 (провадження № 11-20зai20) щодо видачі довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії військовослужбовцям, призначеної відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», з урахуванням розміру посадового окладу, окладу за військовими (спеціальними) званнями та відсоткової надбавки за вислугу років, а також додаткових видів грошового забезпечення (URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/president/news/959386/>). Навести власні міркування та виробити висновки щодо урегулювання указаних правовідносин.

2. Розглянути рішення Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) від 26.09.2014 у справі «Суханов та Ільченко проти України», заяви № 68385/10, 71378/10



(URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974\\_a16#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a16#Text)) та проаналізувати висновки ЄСПЛ щодо соціальних виплат та надбавок до пенсії за вимогою заявників відповідно до Закону України «Про соціальний захист дітей війни».

## 7. Методи навчання та контролю

Під час освітнього процесу використовуються наступні методи навчання: словесні, наочні, практичні, інноваційні. Методи контролю – усне та письмове опитування, практична перевірка, тестовий контроль тощо.

## 8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

**Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є такі:**

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних та доктринальних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

***8.1. Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських та консультаціях, результати самостійної роботи осіб, що навчаються) рекомендується проводити за критеріями:***

Завдання, задачі, роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру;
- 60% - завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

***8.2. Ситуаційні справи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (% від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):***

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;
- 60% - завдання виконано повністю і вчасно, висновки містять окремі недоліки, судження особи, що навчається не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте висновки містять окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

- 100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

### **8.3. Рейтингова система оцінювання результатів навчання**

#### **8.3.1. Нормативне підґрунтя встановлення рейтингу компетентності здобувачів**

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є: 1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Розподіл балів, з яких формується рейтинг компетентності здобувача, відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

#### **8.3.2. Рейтинг компетентності здобувачів з навчальної дисципліни**

Рейтинг компетентності з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100-бальною шкалою.

Якщо здобувач виявляє бажання займатися науковою роботою то йому додатково до підсумкового рейтингу компетентності з дисципліни можуть бути зараховані *бали наукової роботи*. У разі зарахування додаткових балів за результатами наукової роботи загальний рейтинг компетентності здобувача з навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів<sup>1</sup>.

Якщо сумарний рейтинг компетентності здобувача складає менше 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

#### **8.3.3. Рейтинг з навчальної роботи здобувача**

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні, семінарські заняття) і *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5 (табл. 1).

Таблиця 1

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	екзамен	
Мах 60%	Мах 40%	Мах 100%
Тема 1. Тема 2. Тема 3. ... Тема 10.		

<sup>1</sup>Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують. Наприклад, *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) – 55 балів, *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи) – 35 балів, *рейтингові бали за наукову роботу* – 20 балів, сума 55+35+20=110, *загальний рейтинг компетентності* здобувача вищої освіти - 100 балів.

Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 2).

Таблиця 2

**Характеристика оцінювання рівня компетентності здобувача**

Бали	Критерій оцінювання компетентності
2 <sup>2</sup>	<b>Незадовільний рівень компетентності.</b> У здобувача відсутні знання навчального матеріалу або він відмовляється відповідати на запитання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Здобувач має <i>фрагментарні знання</i> , що базуються на попередньому досвіді. Не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст. Не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
3	<b>Достатній рівень компетентності.</b> Здобувач має <i>базові знання</i> з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вміє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.
4	<b>Добрий рівень компетентності.</b> Здобувач має <i>грунтовні знання</i> навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямах впливу на інші явища). Може навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.
5	<b>Відмінний рівень компетентності.</b> Здобувач має <i>системні знання</i> глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в

<sup>2</sup>Здобувачу слід пам'ятати, що отримання зазначеного балу негативно впливає на загальний рейтинг компетентності і може привести до академічної заборгованості.

	усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.
--	---

Рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача з дисципліни, визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача, отриманого на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни та помноженого на коефіцієнт  $K_1$  ( $K_1=60:5=12$ ) з округленням результату до цілого числа.

Середній бал здобувача визначається шляхом додавання усіх балів отриманих на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни, поділених на кількість відповідей здобувача з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)<sup>3</sup>. При визначенні середнього балу здобувача необхідною умовою його зарахування є те, що відповідні бали мають бути отримані здобувачем не менше як на 50% занять з навчальної роботи. У разі не виконання зазначеної умови або коли середньоарифметичний бал здобувача менший 2,5 здобувач вважається таким, що має академічну заборгованість яку зобов'язаний ліквідувати шляхом відпрацювання тем програми навчальної дисципліни з яких не має відповідних балів.

#### **8.3.4. Рейтинг з підсумкового контролю здобувачів**

Відповідно до навчального плану підсумковий контроль із навчальної дисципліни «Актуальні питання права соціального забезпечення», що забезпечуються кафедрою передбачений у формі екзамену (для денної та заочної форм навчання).

Підсумковий контроль із перевірки компетентності з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою складається письмово або усно за білетами підсумкового контролю які пропонуються здобувачу. Максимальна кількість балів з підсумкового контролю здобувачів становить 40 балів.

Кількість білетів підсумкового контролю має перевищувати кількість здобувачів у навчальній групі не менше ніж на 5 одиниць. Кількість питань в білеті підсумкового контролю з навчальних дисциплін визначається кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни<sup>4</sup>.

Оцінювання компетентності здобувача під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 2).

Рейтинг компетентності з підсумкового контролю здобувача визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу здобувача отриманого за кожне питання білету підсумкового контролю помножене на коефіцієнт  $K_2$  ( $K_2=40:5=8$ ) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал здобувача з підсумкового контролю визначається шляхом додавання усіх балів отриманих за кожне питання білету підсумкового контролю

<sup>3</sup>Наприклад, з дисципліни навчальним планом передбачено 5 семінарських та практичних занять. Для того щоб не мати академічної заборгованості здобувач має відповідати більше ніж на 50% занять тобто на 3 парах. Отже, виконуючи зазначену вимогу він працював на першому занятті і отримав 3 бали, на другому занятті він не підготувався і отримав 2 бали (які в подальшому пересклав на 4), на третьому занятті здобувач був відсутній з поважної причини, отримав «Н», яку в подальшому пересклав на 3 бали, на останньому – 4 бали. Середньоарифметичний бал складає загальна сума балів поділена на кількість оцінок  $(3+2+4+3+4):5=3,2$ . Відповідно рейтинг компетентності з навчальної роботи здобувача буде  $3,2 \times 12 = 38,4 \approx 38$ .

<sup>4</sup>Наприклад, два теоретичних питання, одне практичне, одне питання з переліку питань що вноситься на самостійну роботу.

поділених на кількість питань білету з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)<sup>5</sup>.

### **8.3.5. Рейтинг наукової роботи здобувача**

За результатами семестрової наукової роботи здобувача його рейтинг компетентності з дисципліни може бути підвищений з урахуванням рівнів результативності такої роботи.

Рейтингові бали за наукову роботу здобувачів нараховуються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення рівнів та додаткові бали визначаються згідно з таблицею (табл. 3).

Таблиця 3

### **Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень здобувача**

<b>Результати творчої роботи здобувача</b>	<b>Рівень результативності та додаткові бали</b>
Стаття у факультетському (інститутському) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт здобувачів (здобувачів, студентів) факультету (інституту), приз за експонат на виставці здобувачських (студентських) робіт, доповідь на факультетській (інститутській) науковій конференції та ін.	I рівень, факультетський (інститутський) – 5 балів
Ті ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 10 балів
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, МВС декілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту, заявка на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 15 балів
Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	IV рівень, міжнародний – 20 балів

<sup>5</sup>Наприклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів, за четверте 2 бали. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде  $((3+4+5+2)\div 4)\times 8 = 28$ . Або інший приклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде  $((3+4+5)\div 3)\times 8 = 32$ . Або ще приклад, здобувач відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 4 бали, за друге 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде  $((4+5)\div 2)\times 8 = 36$ .

### **8.3.6. Фіксація результатів компетентності здобувача**

Для занесення результатів компетентності здобувача у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача використовується таблиця співвідношення між рейтингом здобувача та ECTS оцінками (табл. 4).

Таблиця 4

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

## **9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанцій**

**9.1. Під час проведення занять в очному (offline) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:**

*інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери, планшети, інтерактивна дошка.*

**9.2. Під час проведення занять в змішаній (blended) режимі використовуються наступні засоби програмного забезпечення:**

доступ до дистанційних навчальних курсів дисциплін на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет.

**9.3 Під час проведення занять без очної складової в дистанційному режимі (online) за вибором викладача використовується:**

програмне забезпечення через мережу Інтернет.

## **10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни**

Перелік контрольних питань формується відповідно до структури програми навчальної дисципліни і містить наступні питання:

1. Поняття, ознаки і моделі соціальної держави та її роль у сфері соціального забезпечення.
2. Соціальне забезпечення як складова соціальної політики.
3. Соціальне забезпечення як фундаментальна категорія права соціального забезпечення.
4. Поняття та загальна характеристика права на соціальне забезпечення.
5. Гарантії права на соціальне забезпечення.

6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування, як організаційно-правова форма соціального забезпечення.
7. Державне соціальне забезпечення, як організаційно-правова форма соціального забезпечення.
8. Недержавне соціальне забезпечення, як організаційно-правова форма соціального забезпечення.
9. Поняття, мета встановлення, принципи формування державних соціальних стандартів.
10. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт.
11. Державні соціальні гарантії.
12. Право соціального забезпечення як галузь національного права.
13. Предмет права соціального забезпечення.
14. Метод права соціального забезпечення.
15. Система (структура) права соціального забезпечення.
16. Право соціального забезпечення в системі права України.
17. Право соціального забезпечення як наука та навчальна дисципліна.
18. Поняття і загальна характеристика принципів права соціального забезпечення.
19. Галузеві принципи права соціального забезпечення.
20. Внутрішньогалузеві принципи права соціального забезпечення.
21. Джерела права соціального забезпечення: поняття, зміст, види.
22. Поняття форм права соціального забезпечення та їх класифікація.
23. Нормативно-правові акти України як форма права соціального забезпечення.
24. Поняття, основні ознаки, види правовідносин у сфері соціального забезпечення.
25. Юридичні факти у праві соціального забезпечення.
26. Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення.
27. Об'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення.
28. Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин.
29. Соціальна відповідальність у сфері соціального забезпечення.
30. Юридична відповідальність у сфері соціального забезпечення.
31. Поняття та види страхового стажу.
32. Поняття, ознаки і види пенсій.
33. Підтвердження страхового (трудового) стажу.
34. Структура (рівні) системи пенсійного забезпечення в Україні, їх суб'єкти та соціальні виплати з них.
35. Обов'язкова і добровільна участь громадян у загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванні.
36. Страхові внески (єдиний соціальний внесок).
37. Пенсія за віком у солідарній системі.
38. Пенсії по інвалідності в солідарній системі.
39. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі.
40. Розмір пенсії в солідарній системі.
41. Індксація та перерахунок пенсії в солідарній системі.
42. Порядок звернення, підготовки, подання та розгляду документів для призначення пенсії в солідарній системі.
43. Виплата пенсії.
44. Припинення та поновлення виплати пенсії в солідарній системі.
45. Утримання і відрахування із пенсії.
46. Пенсії по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.
47. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.
48. Пенсії за вислугу років окремим категоріям працівників.

49. Пенсії за віком на пільгових умовах.
50. Дострокові пенсії за рахунок Державного бюджету України.
51. Пенсії за особливі заслуги перед Україною.
52. Пенсійне забезпечення суддів.
53. Загальна характеристика пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб.
54. Пенсії за вислугу років особам звільнених з військової служби та деяким іншим особам.
55. Пенсія по інвалідності особам, звільненим з військової служби та деяким іншим особам.
56. Пенсії в разі втрати годувальника з числа осіб звільнених з військової служби, та деяких інших осіб.
57. Пенсійне забезпечення громадян , які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
58. Пенсійне забезпечення іноземців та осіб без громадянства.
59. Пенсійне забезпечення громадян України, що працюють за кордоном.
60. Пенсійне забезпечення засуджених.
61. Допомоги по тимчасовій непрацездатності.
62. Допомога по вагітності та пологах.
63. Допомога по безробіттю.
64. Допомога на поховання та її види.
65. Допомога при народженні дитини.
66. Допомога при усиновленні дитини.
67. Допомога на дітей, над якими встановлено опіку та піклування. 68. Допомога на дітей одиноким матерям.
69. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.
70. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю.
71. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю.
72. Житлові субсидії.
73. Соціальні стипендії як вид соціального забезпечення.
74. Довічні стипендії в системі соціального забезпечення.
75. Соціальні пільги в системі соціального забезпечення.
76. Соціальні служби як суб'єкти надання соціальних послуг.
77. Надання соціальних послуг відділенням соціальної допомоги вдома територіального центру.
78. Надання соціальних послуг відділенням денного перебування територіального центру.
79. Надання соціальних послуг відділенням стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання територіального центру.
80. Надання соціальних послуг відділенням організації надання адресної натуральної та грошової допомоги територіального центру.
81. Утримання підопічних та вихованців в інтернатних установах системи Мінсоцполітики України.
82. Забезпечення населення технічними засобами реабілітації.
83. Забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями як вид соціального обслуговування.
84. Санаторно-курортне лікування як вид соціального обслуговування.
85. Соціальні послуги, що надаються органами Міністерства охорони здоров'я України.
86. Соціальні послуги, що надаються бездомним громадянам.



- 87. Соціальне обслуговування біженців у пунктах їх тимчасового розміщення.
- 88. Соціальні послуги, що надаються безробітним.
- 89. Соціальні послуги, що надаються потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.
- 90. Ритуальне обслуговування громадян.

## 11. Рекомендована література

### Основна література

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.01.2021 р.)
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-08. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 01.01.2021 р.)
3. Цивільний кодекс України: Кодекс України, Закон від 16.01.2003р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.01.2021 р.)
4. Господарський кодекс України: Кодекс України, Закон від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 01.01.2021 р.)
5. Кодекс адміністративного судочинства: Кодекс України, Закон від 06.07.2005 р. №2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 01.01.2021 р.)
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України, Закон від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 01.01.2021 р.)
7. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали в результаті Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28 лютого 1991 р. № 796-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Texte>.
8. Про основи соціальної захищеності інвалідів України : Закон України від 21 березня 1991 р. № 875-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.
9. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 5 листопада 1991 р. № 1788-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#Text>.
10. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 грудня 1991 р. № 2229-ХІІ. № 2011-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
11. Про службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.
12. Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб : Закон України від 09 квітня 1992 р. № 2262-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>.
13. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року. № 2790-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
14. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21 листопада 1992 р. № 2811-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>.
15. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.
16. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
17. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
18. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3721-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>.

19. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400/97-вр#Text>.
20. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
21. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02 березня 2000 р. № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>.
22. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01 червня 2000 р. № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>.
23. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною : Закон України від 01 червня 2000 р. № 1767-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-14#Text>.
24. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 5 жовтня 2000 р. № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>.
25. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 16 листопада 2000 р. № 2109-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>.
26. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
27. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України 21 листопада 1992 р. № 2811-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>.
28. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
29. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>.
30. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.
31. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09 липня 2003 р. № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>.
32. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 9 липня 2003 р. № 1057-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>.
33. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю : Закон України від 18 травня 2004 р. № 1727-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>.
34. Про соціальний захист дітей війни : Закон України від 18 листопада 2004 р. № 2195-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2195-15#Text>.
35. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січня 2005 р. № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>.
36. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, поліцейським, співробітникам Служби судової охорони та членам їхніх сімей» № 393 від 17 липня 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393-92-п#Text>.
37. Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах : Постанова Кабінету Міністрів України 24 червня 2016 р. № 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2016-п#Text>.
38. Про підвищення рівня соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Постанова Кабінету Міністрів України від 30

травня 1997 року від 23 листопада 2011 р. № 1210. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1210-2011-п#Text>.

39. Деякі питання призначення і виплати допомоги сім'ям з дітьми : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2005 р. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/315-2005-п#Text>.

40. Положення про Фонд соціального захисту інвалідів : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2011 р. № 129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0528-11#Text>.

41. Порядок виплати і доставки пенсій та грошової допомоги за місцем фактичного проживання одержувачів у межах України організаціями, що здійснюють їх виплату і доставку : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1279. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1279-2020-п#Text>.

42. Порядок надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства фінансів України і Міністерства охорони здоров'я України від 30 квітня 2002 р. № 226/293/169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0466-02#Text>.

43. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01 червня 2000 року № 1768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>.

44. Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1751. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1751-2001-п#Text>.

#### **Додаткова література**

1. Андріїв В. В. Щодо природи обов'язкових соціальнозабезпечувальних страхових правовідносин. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57. С. 339–344.

2. Андріїв В. В. Одноразові допомоги за законодавством України. *Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ* : матеріали всеукраїнської наук. – практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2011 р.). Харків. 2011. 368 с.

3. Андріїв В. В. Проблемні питання застосування законодавства із загальнообов'язкового державного соціального страхування. *Актуальні проблеми регулювання відносин в сфері праці і соціального забезпечення* : тези доповідей та наукових повідомлень учасників III Міжнародної наук.-практ. 656 конф. (Харків 7-8 жовтня 2011 р.). Харків. 2011. С. 499–501.

4. Андріїв В. В. Соціальне забезпечення дітей допомогами за законодавством України: деякі аспекти. *Трудове право в контексті розбудови громадянського суспільства* : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (Путивль, 14-16 червня 2012 р.). Путивль. 2012. С. 235–238.

5. Андріїв В. В. Соціальне страхування: спроба визначення поняття. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2011. № 19. С. 154–159.

6. Андріїв В. В. Щодо зарубіжного досвіду надання допомоги та відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами. *Трудове законодавство: шляхи реформування* : матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 6-7 12 квіт. 2013 р.). Харків. 2013. С. 289 – 292.

7. Андріїв В. В. Щодо поняття допомоги в соціальному забезпеченні: деякі аспекти. *Трудове право та проблеми соціального захисту населення в контексті правової держави*: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 24 – 25 вересня 2010 р.). Харків. 2010. С. 271–274.

8. Горяча О. В. Окремі питання пенсійного забезпечення. *Соціальний захист*. 1998. № 8. С. 27–40.

9. Денисенко К. В. До питання щодо доцільності оподаткування пенсій. *Правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики зайнятості* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Львів, 22 грудня 2015 р.). Львів. 2016. С. 59–61.
10. Литвиненко В. М. Деякі особливості виплати пенсії особам, які перебувають на повному державному утриманні. *Сучасні проблеми трудового та пенсійного законодавства* : матеріали IV Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листопада 2015 р.). Харків. 2015. С. 280–283.
11. Литвиненко В. М. Деякі особливості реалізації соціальних прав людини. *Трудове право в контексті розбудови громадянського суспільства* : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (Путівль, 14-16 червня 2012 р.). Путівль. 2012. С. 284–288.
12. Литвиненко В. М. Співвідношення соціальних послуг і пільг у системі соціального захисту населення. *Юридична Україна*. 2012. № 11. С. 124–127.
13. Прилипко С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення. Харків : ПП «Берека-Нова», 2006. 260 с.
14. Роїна О. М. Законодавство України про соціальний захист населення. Вид. 5-те, переробл. і доп. К. : КНТ, 2007. С. 377–386.
15. Рудик В. А. До питання про право на допомогу на дітей одиницями. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці*. 2010. № 4. С. 78–83.
16. Рудик В. А. Етапи розвитку міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення. *Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (Суми, 5-7 червня 2014 р.). Суми. 2014. С. 313–317.
17. Рудик В. А. Зміст поняття «соціальна допомога» в теорії та законодавстві. *Юридична Україна*. 2011. № 11. С.43–47.
18. Рудик В. А. Значення практики Європейського суду з прав людини у механізмі реалізації соціальних прав. *Трудове право в контексті розбудови громадянського суспільства* : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (Путівль, 14-16 червня 2012 р.). Путівль. 2012. С. 246–250.
19. Рудик В. А. Інститут фостерного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: досвід зарубіжних країн та його впровадження у національну практику. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці*. 2010. № 2. С.27–32.
20. Рудик В. А. Понятійний апарат в системі соціальних виплат. *Юридична Україна*. 2012. № 8. С.78–81.
21. Рудик В. А. Проблеми правового регулювання соціальної допомоги на дітей одиницями матерям. *Юридична Україна*. 2012. № 4. С. 56–59.
22. Рудик В. А. Рівень державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: міжнародні стандарти та законодавство України. *Трудове право та проблеми соціального захисту населення в контексті правової держави*: матеріали науково-практичної конференції (Харків, 24-25 вересня 2010 р.). Харків. 2010. С. 254–257.
23. Рудик В. А. Щодо змісту окремих терміно-понять в системі соціальних виплат. *Соціальне право України*. 2012. № 1 (1). С.223–230.
24. Рудик В. А. Щодо проблеми правового регулювання призначення допомоги при народженні дитини. *Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення* : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. 671 конф. (Харків, 5-6 жовтня 2012 р.). Харків. 2012. С. 421–424.
25. Рудик В. А. Щодо проблеми правового регулювання призначення допомоги при народженні дитини. *Трудове законодавство: шляхи реформування*: матеріали II

Всеукраїнської наук. практик. конференції (м. Харків, 12 квітня 2013 р.). Харків. 2013. С. 313–316.

26. Рудик В. А. Щодо проблеми реалізації принципу соціальної справедливості в пенсійному забезпеченні в умовах реформування соціального законодавства України. *Сучасні проблеми трудового та пенсійного законодавства* : матеріали IV Всеукраїнської наук.-практик. конф. (м. Харків, 27 листопада 2015 р.). Харків. 2015. С. 283–286.

27. Синчук С. М. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. Вид 2-ге переробл. і доп. К. : Знання, 2006. 318 с.

28. Синчук С. М., Бурак В. Я. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. / за ред. С. М. Синчук. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2003. 306 с.

29. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні. Харків : Одиссей, 2006. 432 с.

30. Сташків Б. І. Діти війни як суб'єкти права соціального забезпечення. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці*. 2009. № 3. С. 63–68.

31. Сташків Б. І. До питання про соціальні пенсії чи соціальну допомогу. *Теоретичні та практичні проблеми трудового та пенсійного права* : матеріали наук.-практик. семінару (Чернігів, 7 листопада 2006 р.). Чернігів. 2007. С.55–59.

32. Сташків Б. І. Одноразові допомоги у системі державних соціальних допомог. *Проблеми правового забезпечення праці та соціального захисту населення України в сучасних умовах*: матеріали круглого столу (Чернігів, 22 квітня 2008 р.). Чернігів. 2008. С. 26–45.

33. Чічкань М. В. Пенсія по інвалідності в солідарній системі: правовий аспект. *Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці*. 2008. № 1. С. 71–74.

34. Чічкань М. В. Щодо питання реалізації інвалідами права на працю в сучасних умовах. *Соціальне право*. 2013. № 2. С. 312–321.

35. Чічкань М. В., Денисенко К. В. Щодо пенсійного забезпечення ветеранів війни в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 37. Т. 2. С. 92–94.

36. Шумна Л. П. Соціальний захист дітей-інвалідів: правовий аспект. *Держава і право*. 2005. Вип. 28. С. 400–404.

37. Шумна Л. П. Соціальні пільги: сучасний стан і перспективи існування. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2012. № 23. С. 577–582.

### Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua> – Законодавство України
2. <http://rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України
3. <http://www.president.gov.ua/> - Президент України
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України)
5. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України
6. <http://court.gov.ua/> - Судова влада України
7. <https://unba.org.ua/> - Національна асоціація адвокатів України
8. <http://npu.ua> – Нотаріальна палата України
9. <http://www.ccu.gov.ua/> - Конституційний суд України
10. <http://reyestr.court.gov.ua/> - Єдиний державний реєстр судових рішень
11. <https://hcj.gov.ua/> - Вища рада правосуддя
12. <https://www.lawportal.com.ua/> - Юридичний портал України
13. <http://ukr-pravo.at.ua/> - Правовий портал
14. <http://nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
15. [http://irbis-nbuv.gov.ua/info\\_law.html](http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html) - Юридичні інформаційні ресурси